

(Šumpeter 1960, 273-288). Osim toga mnogima na Zapadu bio je privlačan "interni sovjetski internacionalizam" koji je u određenom smislu bio autentičan i realan. U teritoriji nasleđenoj od carstva različiti etnički delovi više nisu bili kolonije. Premda autoritaran, internacionalizam je dizao ugled SSSR-u. U dobu normalizovanog rasizma i kolonijalizma država sa realnim internacionalizmom privlačila je pažnju čak i kada je to njenom propagandom preuveličavano. Homo sovieticus se osećao kao Rus, Ukrajinac ili Uzbek – uvek u nadnacionalnom sklopu. U sovjetskoj armiji bilo je više nacija, naroda i rasa, ali je to bila sovjetska, a ne ruska armija, kaže Levin. Rusifikacija je bila prisutna, ali je sapostojala sa sovjetizacijom sve do sloma SSSR-a. "Sovjetski čovek" je ostao aktivni znamen "internacionalne" države. Za razliku od levoliberalnog Moše Levina konzervativni harvardovac R. Pajps (Pipes) isključivo poriče postojanje bilo kakvog osećanja pripadnosti sovjetskoj naciji SSSR-u, kruto i izričito tvrdeći (slično K. Fridrihu i F. Fireu) da je utopijska priroda sovjetskog režima (tj. nemogući ideal) bila uzrok svih uzroka i nasilja korišćenog za njeno ostvarenje. Utopija je određivala šta ljudi treba da žele, a nije se bavila onim šta oni uistinu žele. Zato uvek padaju režimi koji počivaju na utopijama, završava Pajps u imanentnom tonu svoje objašnjenje sloma real socijalizma (Pipes 2000). Berklijski politikolog K. Džovit upozorava da upravo zbog imanentnosti pristupa M. Malia i

R. Pajps nisu mogli da odgovore kako je uopšte mogao "režim zla" da stekne masovnu podršku, pobedi fašizam i obnovi SSSR 1945? Premda je u jednom periodu bio totalitaran, a uvek diktatorski, to nije sprečilo sovjetski režim da bude socijalno "upamćen" (Jowitt 1997). Levin takođe višeslojnije prilazi ovom problemu navodeći, slično Fireu, kao važan izvor privlačnosti SSSR-a u svetu njegovu pobedu nad fašizmom koja je Staljinove zločine potisnula u pozadinu, posle čega je došao Sputnjik-šok, kao simbol nadmoći planske privrede komunističkih režima. Uspesi u naoružanju i svemiru bili su dokaz da je sistem kadar da po naredbi usredsredi sve napore na prioritetne ciljeve. Ali Levin ne shvata slabosti socijalizma u fireovskom imanentno-postmodernističkom duhu. Po njemu sovjetska privreda nije bila planska, jer se pokazalo na kraju da je na delu bilo haotično vođenje privrede, improvizacija prioritetima. Politika prioriteta stalno je stvarala nove neuravnoteženosti koje su blokirale ostale sektore, tako da je SSSR početkom 1970-ih bio pravi sistem neravnoteže, zapaža Levin. On slično Eriku Hobsbaumu i A. Getiju (Getty, 2000) ističe značajan modernizacijski učinak socijalizma, dok fireovska škola nihilistički ignoriše ove okolnosti u tumačenju privlačnosti socijalizma.

Rusija je ušla u 20. vek da bi nasleđene probleme iz 19. veka rešila metodama 18. veka. Od Petra Velikog bila je vođena zapadnim idejama propuštenim kroz humusni sloj ruske istorije. "Zakasnela modernizacija" još za vreme careva karakterisala je odnos između države i društva i bila na kraju odgovorna za slom. Rusija je 1917. bila država sa sveobuhvatnim ambicijama koju je usmeravao hibridni i nerazvijeni socijalni sklop. Levin ne zaboravlja da je sovjetskom režimu uspelo da izvede zemlju iz krize, izgradi industriju, okonča rat, ovlada velikom teritorijom i obezbedi stanovništvu školovanje. Sve je to bio napredak u odnosu na carsku Rusiju. Društvena integracija realnog socijalizma počivala je na "implicitnoj socijalnoj saglasnosti", čiji je kontinuitet uočen čak i uporednim istraživanjima Rusije, Poljske i Ukrajine početkom 1990-ih godina. Neće biti da se spremnost radnika u socijalizmu na političko prilagođavanje održavala samo prinudom, već je počivala i na stabilnosti zapošljavanja i obezbeđenom, premda relativno niskom životnom standardu (Müller 1998, S. 77). Ne manje izričito Hobsbaum tvrdi da je glavni i najtrajniji učinak režima inspirisanih Oktobrom bilo